

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

ORMAN FAKÜLTESİ DERGİSİ

REVUE DE LA FACULTE DES SCIENCES FORESTIERES
DE L'UNIVERSITE D'ISTANBUL

MİTERRİK İKTİSADİ VE İZMİR KİTAPLIĞI			
VİLL	GRUP No.	GR. SIRA No.	İSİM, İMZA
			183

TÜRKİYE'DE ORMAN ENTOMOLOJİSİ VE ORMAN KORUMASI TEDRİSATININ TARİHÇESİ

Ormancılık tedrisatının 100 üncü
dönüm yılı münasebetiyle.

Yazan

Prof. Dr. Abdulgafur ACATAY

Ormanlar beşeriyetin ilk çağlarında insanların yaşamaları ve kültürel gelişmeleri için bir engel teşkil etmiş olmalarına rağmen cemiyet hayatının ileri gelişim basamaklarında istifade etmeğe elverişli ve hattâ hayati ehemmiyeti haiz çeşitli imkânlar sağlamak ve faydalı bir çok maddeler vermek suretiyle büyük bir önem kazanmışlardır. Aşırı faydalanma, otlatma ve yangınların tesiri ile ormanların günden güne azalmağa ve kaybolmağa yüz tuttuğu görülünce, onların muhafaza ve idamesi cihetleri düşünülmeğe başlanmış ve bunun için de gerekli tedbirlere tevessül edilmek zarureti duyularak bugünkü ormancılığın ilk temelleri atılmağa başlanmıştır.

Düzenli bir ormancılığın ilk emareleri daha XIII üncü asırda göze çarpmağa başlar. Dış memleketlerde başlayan bu gelişmeden Osmanlı İmparatorluğu da yabancı kalamamış ve 1840 senesinde bir orman teşkilâtı vücuda getirilmiştir. Bundan bir müddet sonra Türkiye ormanlarının idaresi için lüzumlu elemanları yetiştirmek maksadiyle tam yüz yıl evvel 1857 senesinde İstanbul'da Fransız ormancısı T a s s y'nin müdürlüğünde bir orman mektebi açılmış ve böylece ilk ormancılık tedrisatına başlanmıştır. Bu okulun çalışmaları önceleri ihtiyaca göre ayarlanmış ve daha ziyade bir kurs mahiyetinde olmuştur. Orman okulu ve buradaki tedrisat geçen bu yüz yıl içinde birçok değişme ve gelişmeler kaydetmiştir. Bir taraftan mektebin derecesi yükseltilirken diğer taraftan da tahsil süresi ve okutulan derslerin miktar ve nevileri yeni ihtiyaçlara cevap verebilecek şekilde genişletilmiştir. Bu cümleden olarak hasarat dersi ilk defa 1910 senesinde "Halkalı Ziraat ve Ormancılık Mektebi Âlisi" nden ayrılarak müstakil bir hale getirilen "Orman Mektebi Âlisi" nin ders programları içerisinde yer almıştır.

Meşrutiyetin ilânından sonra 1909 Eylülünde birçok şubelerde olduğu gibi Ziraat Nezareti, ziraat, baytar ve ormancı gençler arasından seçtiği bazı elemanları meselâ Asaf, Harant, Süreyya ve Ali Rıza Beyleri, görgü ve bilgilerini artırmak üzere Fransa'ya göndermiştir. Asaf Bey Fransa'nın Nancy Yüksek Orman Mektebinde tahsilini ikmâl ederek 1911 senesinde yurda avdet ettikten sonra Orman Mektebi Âlisi'ne tayin edilmiş ve ilk defa av hayvanatı ve haşarat derslerini okutmağa başlamıştır. Mumaileyh kısa bir zamanda dersleri için lüzumlu notları meydana getirmiş ve muhitinde bu sahalarda bir alâka yaratmak üzere büyük bir gayret sarfetmiştir. Şapoğrafla basılmış olan notları el'an bazı meslekdaşların elinde bulunmaktadır. Asaf Beyin beklenmedik vefatı üzerine av hayvanatı ve haşarat dersleri kısa bir müddet Dr. Niyazi Bey tarafından okutulmuştur. Asaf Beyin üfülü ile meydana gelen boşluğu doldurmak ve yeni atılmış olan adımı canlandırmak gayesiyle 1.Mart.1914 de Süreyya Bey (Süreyya Özek) av hayvanatı ve haşarat muallimi olarak tayin edilmiştir. Büyük bir şevk ve gayretle işe başlayan üstad kısa bir zamanda yeni esaslara dayanan notlarını meydana getirmiş, bundan başka bir taraftan kolleksiyonlar yapmağa diğer taraftan da tahsisat imkânları dahilinde dersler için gerekli nümune, levha ve preparasyonları dış memleketlerden tedarik etmeğe çalışmıştır. Ders ve tatbikatından başka meydana getirdiği bu varlıklarla kısa bir zamanda etrafın dikkatini çekmeğe muvaffak olmuştur. Ziraat Vekâletinin, Halkalı Ziraat Mektebi Âlisi hocalarının haricte ders veremeyeceği şeklindeki prensip kararı üzerine Süreyya Bey pek ziyade sevdiği Orman Mektebi Âlisi av hayvanatı ve haşarat hocalağından 16.Mart.1923 de ayrılmak mecburiyetinde kalmıştır. 1915 - 1917 yılları arasında Anadolu'nun güney batı bölgesinde zuhur eden büyük çekirge âfeti dolayısıyla açılan mücadelede faal bir rol oynamıştır. Ziraat Vekâleti müsteşarlığında bulunduğu esnada Prof. H o v a s s e ile "Ada Çamlarına musallat olan böcekler" adında bir eser yayınlamıştır.

Süreyya Beyden boş kalan dersler 1934 yılına kadar sırasıyla Mü-nip, Esat Muhlis (Esat Muhlis Oksal), Fen Fakültesi Zooloji Profesörü Hovasse ve Nevzat (Nevzat Tüzdil) Beyler tarafından verilmiştir. Vefa (Vefa Argun) ve Sait (Sait Çolakoğlu) Beyler de Prof. Hovasse yardımcı olarak çalışmışlardır.

Orman Koruması dersi ilk defa 1916-17 ders yılında Almanya'dan getirilen Prof. Bauer'in Müdürlüğü zamanında ders programına (Ormanların emir ve muhafazası) adı altında konulmuş ve Abdülvehhâp Aram tarafından okutulmuştur. Bir müddet müfredat programlarındadır.

çıkarılan bu ders bilâhare orman muhafazası olarak 1923 - 1934 yılları arasında Tevfik Âli Çınar ve 1934 den 1937 ye kadar da Esat Muhlis Oksal tarafından verilmiştir.

Son zamanlarda Rektörlükle idare edilen Yüksek Orman Mektebi 1934 yılında 2524 sayılı kanunla kurulmuş olan "Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü" ne beşinci Fakülte olarak bağlanmış ve mektebin ismi "Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü Orman Fakültesi" olmuştur. Bu Fakültenin enstitüleri arasında Orman Entomolojisi ve Orman Korumasına da yer verilerek ders okutmak ve enstitüyü kurmak üzere Avusturya'dan Prof. Dr. E. S c h i m i t s c h e k çağırılmış ve kendisine yardımcı olarak da Abdulgafur Acatay tayin edilmiştir. 1.Mart.1937 de işe başlayan S c h i m i t s c h e k orman entomolojisi için gerekli esasları hazırlamış ve muhtelif geziler yaparak Türkiye ormanlarında yaşayan zararlı böceklerin tesbit ve teşhisi için büyük gayretler sarfetmiştir. Orman Entomolojisi ve Orman Koruması Enstitüsünü modern esaslara göre kuran mumaileyb 1939 yılı sonbaharında kendi arzusu ile Avusturya'ya dönmüştür. S c h i m i t s c h e k muhtelif dergilerde yaptığı neşriyattan başka 1937 senesinde "Türkiye'de Orman Koruması ve Orman Entomolojisi hakkında görüşler" ve 1944 yılında "Forstinsekten der Türkei und ihre Umwelt = Türkiye Orman Böcekleri ve Muhiti" adında önemli iki kitap yayınlamıştır.

Prof. S c h i m i t s c h e k'in ayrılmasından sonra Enstitü Müdür lüğüne tayin edilen Abdulgafur Acatay ve mesai arkadaşları Mesud Defne¹, Refik Erdem ve son olarak iltihak eden Hasan Çanakçıoğlu ile birlikte enstitünün aynı esaslar dahilinde gelişmesine çalışmaktadır. Merhum Doçent Dr. Mesud Defne "Batı Karadeniz Bölgesindeki Göknar'ların Zararlı Böcekleri ve Mücadele Metodları" ve "Türkiye'de Otlak ve Otlama İşlerini Tanzim Yolu İle Ormanların Korunması Problemi Üzerinde Araştırmalar" adında iki önemli eser yayınlanmıştır.

1) Mesud Defne'yi 12.Mayıs.1955 tarihinde kaybetmiş bulunuyoruz. Kıymetli meslekdaşımızın umulmadık bir şekilde genç yaşta vefatı gerek enstitümüz, Fakülte ve meslek muhitinde ve gerekse kendisini tanıyanlar arasında derin bir teessür yaratmıştır. Onun vefatıyla enstitümüz yetişmiş değerli bir uzvunu kaybetmiş oldu. Halbuki o verimli olacak çağ ve olgunluğa henüz ulaşmış bulunuyordu.